

Voorjaarsfenologie 2016 *Ellen de Bruin*

FOTO: MARIANNE SLOT, BLOEVENDALERGOUW, 2 JUNI 2014

Grote Korekiet hopelijk weer terug in 2017

Dit artikel beschrijft de vroegste voorjaarswaarnemingen uit 2016. Nagenoeg alle waarnemingen zijn verkregen via waarneming.nl (wrn.nl). Twee waarnemingen zijn afkomstig van het Amsterdams VogelNet (AVN). De gegevens staan vermeld in de tabel (gvd=gemiddeld vroegste waarnemingsdatum). De berekende waarden ontving ik van Jan van Blanken, waarvoor dank.

Voor de berekening en de methode van gemiddelde vroegste datum en bandbreedte verwijs ik naar het artikel Voorjaarsfenologie 2003, gepubliceerd in De Gierzwaluw jg. 41 (4) p. 27-38. De uitleg is ook te vinden op de website van de VWGA (kijk op vogelsamsterdam.nl/voorjaarsfenologie).

Op de website is ook de zgn. overall fenologielijst te vinden. In deze lijst worden van de geselecteerde soorten de eerste en de tweede vroegste datum aller tijden genoemd.

De lente van 2016 ging koud van start en kwam laat op gang, maar was relatief zonnig en eindigde warm (bron: knmi.nl). Van de 39 soorten waarvoor een bandbreedte is bepaald arriveerden er in 2016 vijftien vroeg: Lepelaar, Kluut, (IJslandse) Grutto,

Gierzwaluw, Oeverzwaluw, Huiszwaluw, Nachtegaal, Zwarte Roodstaart, Tapuit, Snor, Kleine Karekiet, Braamsluiper, Grasmus, Tuinfluiter en Bonte Vliegenvanger. Vroeg wil zeggen dat de eerste waarnemingsdatum in 2016 voor de startdatum van de bandbreedte (berekend tot en met 2015) valt. Ter vergelijking: in 2015 arriveerden tien soorten "vroeg".

Er werden drie datumrecords verbroken, namelijk de eerste vroegste datum van Purperreiger en Kleine Karekiet en de tweede vroegste datum van Kluut. Geen enkele soort arriveerde laat (eerste waarnemingsdatum na de einddatum van de bandbreedte). Twee soorten werden in 2016 voor het eerst gezien op de eerste dag van de bandbreedte en vallen daar dus net binnen: Boerenzwaluw (23-3) en Rietzanger (29-3). Bontbekplevier werd gezien op de laatste dag van de bandbreedte (12-3) en is dus net niet "laat" te noemen.

Van incidentele overwintelaars (Zomertaling, Bontbekplevier, Visdief en Zwarte Roodstaart) zijn de winterwaarnemingen buiten beschouwing gelaten. Van Tjiftjaf en Zwartkop worden alleen zangwaarnemingen meegeteld voor de voorjaarsfenologie.

Ik zou graag iedereen willen verzoeken vroege waarnemingen van (zang-)vogels te registreren, en dan het liefst zo exact mogelijk, met name of de vogel zingt of niet.

Zwarte Roodstaart, Schiphol, 16 januari 2016

FOTO: RUTGER ROTSCHEID

Hieronder worden een paar soorten uitgelicht:

Zomertaling Een vrouwtje, dat er helaas niet al te gezond uit zag, overwinterde aan de Rondehoep-West, vanaf 12 december 2015 t/m 26 februari 2016. De eerstvolgende waarneming van Zomertaling daarna was op 22 maart; een mannetje.

Purperreiger De waarneming van deze soort bij de Vijfhoek op 27-3 betekent een verbetering van de eerste vroegste datum (31-3) in 2008.

Kluut Op 5-1 werden 6 exemplaren gezien bij de Kinseldam. Dit betekent een nieuwe tweede vroegste datum voor deze soort (was 29-1). De eerste vroegste datum ooit van Kluut is 3-1, een waarneming in 2014, ook bij de Kinseldam.

Bontbekplevier Op nieuwjaarsdag was er een winterwaarneming op IJburg (Erik Höl-scher). Deze vogel zat daar in ieder geval al vanaf 29 november 2015, maar is na 1-1 niet meer gezien. De eerste waarneming hierna van een Bontbekplevier was op 12 maart 2016.

Visdief Op 10-1 werd door Christiaan Krop op Marken een Visdief gemeld, vliegend in zuidwestelijke richting; “in winterkleed met de karakteristieke vleugelslag, grote snavel en kop omlaag, klaar om te vissen”. Over de juistheid van de determinatie bestaat wel enige twijfel, gezien de volgende twee waarnemingen in de Gouwezee: een Grote Stern op 17-1-2106 (Luud Baas); “geen meeuw, geen diepe vorkstaart zoals visdief, wel donkere snavel” en een Witwangstern op 20-12-2015 (Ton Denters). Deze laatste werd eerst als Visdief aangemerkt maar naar aanleiding van opmerkingen later gewijzigd in Witwangstern. Het vermoeden was namelijk dat het om hetzelfde exemplaar ging als de vogel die regelmatig in Flevoland werd gezien: 30-11 t/m 24-12 aan de IJmeerdijk en 6 t/m 19 maart bij de Houtribsluizen in Lelystad. Hiervan zijn prachtige foto's te vinden op waarneming.nl. Van de sterns van Marken en de Gouwezee zijn helaas geen foto's gemaakt.

De eerste echte voorjaarswaarneming van Visdief was op 3-4, ook op Marken.

Zomertortel Deze soort wordt helaas steeds schaarser, niet alleen in de Amsterdamse regio. Des te opvallender is de waarneming van maar liefst vier exemplaren op 7-5, die vanaf Marken het Markermeer overstaken richting de Flevopolder.

Nachtegaal De tweede vroegste datum werd geëvenaard. Eerdere waarnemingen op 8-4 waren er in 1989, 2000 en 2011. De eerste vroegste datum is slechts één dag eerder, 7-4.

Zwarte Roodstaart Waarnemingen van deze soort tellen mee vanaf 1 maart, ongeacht of het om zang gaat (mocht er sprake zijn van een zingend exemplaar in februari, dan telt deze uiteraard als eerste). Vandaar dat de vroegste datum - enigszins kunstmatig - uitkomt op 10-3, want vanaf 15-1 (t/m 12-3) werden er regelmatig één of twee Zwarte Roodstaarten waargenomen op Schiphol. Het eerstvolgende geval betrof 2 ex. op 26-3 naast de Vijfhoek.

Grote Karekiet Net als in 2015 is deze soort niet waargenomen in 2016 in de Amsterdamse regio. Ook in het aangrenzende Gooi, waar tot in 2015 behoorlijk veel Grote Karekieten broedden, waren de aantallen van deze soort laag in 2016.

Kleine Karekiet De waarneming van een zingende Kleine Karekiet aan de Koenenkade op 1-4 is een verbetering van de eerste vroegste datum (7-4) in 2011.

Gebruikte afkortingen in de tabel

AJ	Auke Jansen	HN	Hans Niekus	PR	Pim Rijk
AS	Adrie Streefland	HvdM	Hans van der Meulen	PT	Paul Tak
CvT	Caspar van Tongeren	JB	Jip Binsbergen	RB	Ruud Bennink
ED	Edial Dekker	KJ	Kees Jonker	RR	R. utger Rotscheid
EdB	Ellen de Bruin	MC	Mike Chung	RvB	Rob van Bemmelen
EV	Els Velzing	MK	Mieke Kranstauber	RvD	Ricardo van Dijk
FM	Floris Moolenbeek	MS	Merijn Salverda	SvdB	S. van der Burg
FvG	Frank van Groen	MSt	Marisa Stoffers	WS	Will Schep
GK	Guido Klerk	NvdG	Norbert van de Grint	WvdS	Wim van der Schot
GT	Ger Thys	OW	Onno Wildschut	ZS	Zweitse Scheeringa

		vroegste datum	locatie	waarnemer(s)	bron	periode (n)	gvd	bandbreedte t/m 2015
1	Zomertaling	22-3-2016	Landje van Geijssel	RR, WS	wnr.nl	1960-2015 (55)	21-3	8/3-3/4
2	Purperreiger	27-3-2016	Vijfhoek-Haven Ballast	EV	wnr.nl			
3	Lepelaar	10-1-2016	Kinseldam	FvG	AVN	1962-2015 (50)	4-3	4/2-1/4
		10-1-2016	Kinseldam	MK	wnr.nl			
4	Boomvalk	18-4-2016	Amsterdam-Noord	NvdG	wnr.nl	1960-2015 (56)	13-4	30/3-27/4
		18-4-2016	Knooppunt De Hoek A4/A5	MC				
5	Kluut	5-1-2016	Kinseldam	FvG	wnr.nl	1965-2015 (50)	9-3	15/2-31/3
6	Kleine Plevier	18-3-2016	Landje van Geijssel	WS	wnr.nl	1959-2015 (55)	28-3	7/3-18/4
7	Bontbekplevier	12-3-2016	Aandammergouw	JB	wnr.nl	1972-2015 (43)	1-3	18/2-12/3
8	Kemphaan	6-1-2016	Bovenkerkerpolder	AJ	wnr.nl			
9	Grutto	24-1-2016	Ouderkerkerplas	EdB	wnr.nl	1958-2015 (58)	18-2	4/2-4/3
10	Groenpootruiter	28-3-2016	Landje van Geijssel	MSt	wnr.nl	1965-2015 (49)	10-4	26/3-25/4
11	Visdief	3-4-2016	Marken	ED	wnr.nl	1957-2015 (59)	7-4	29/3-16/4
12	Zwarte Stern	16-4-2016	Uitdammerdijk	MS	wnr.nl	1962-2015 (50)	26-4	14/4-8/5
13	Zomertortel	7-5-2016	Marken	WvdS	wnr.nl	1959-2015 (55)	3-5	24/4-12/5
14	Koekoek	13-4-2016	Westgaarde	RR				
		13-4-2016	Diemen Over Bijlmer	EV	wnr.nl	1957-2015 (59)	20-4	12/4-28/4
15	Gierzwaluw	9-4-2016	Amsterdam-Oud West	SvdB	wnr.nl	1954-2015 (60)	18-4	11/4-25/4
16	Oeverzwaluw	25-3-2016	Vijfhoek-Haven Ballast	RB	wnr.nl	1958-2015 (51)	10-4	26/3-25/4
17	Boerenzwaluw	23-3-2016	A'veen-Vaardhuizen	KJ	wnr.nl	1954-2015 (62)	30-3	23/3-6/4
18	Huiszwaluw	28-3-2016	Asd.Bos-Bosbaan	anoniem	wnr.nl	1959-2015 (57)	18-4	5/4-1/5
19	Gele Kwikstaart	27-3-2016	Landje van Geijssel	PR	wnr.nl	1957-2015 (58)	30-3	17/3-12/4
20	Nachtegaal	8-4-2016	Gemeenschapspolder	RB	wnr.nl	1956-2015 (60)	16-4	11/4-21/4
21	Blauwborst	24-3-2016	Lutkemeerpolder	RR	wnr.nl	1982-2015 (34)	22-3	13/3-31/3
22	Zwarte Roodstaart	10-3-2016	Schiphol	RR, AS	wnr.nl	1961-2015 (54)	26-3	11/3-10/4
23	Gekraagde Roodstaart	5-4-2016	Schinkelbuurt-Stadionbuurt	GT	wnr.nl	1958-2015 (57)	16-4	4/4-28/4
		5-4-2016	Poppendamergouw	HvdM				
24	Paapie	2-5-2016	Botshol-Kleine Wije	GK	wnr.nl	1965-2015 (44)	28-4	17/4-9/5
25	Tapuit	26-3-2016	Landje van Geijssel	EV	wnr.nl	1963-2015 (52)	9-4	27/3-22/4
26	Sprinkhaanzanger	6-4-2016	Vijfhoek	WvdS	wnr.nl	1963-2015 (48)	15-4	4/4-26/4
27	Snor	3-4-2016	Vijfhoek	MK, GK	wnr.nl	1957-2015 (52)	13-4	5/4-21/4
28	Spotvogel	3-5-2016	Belmermeer	FvG	AVN	1957-2015 (59)	7-5	1/5-13/5
29	Bosnietzanger	30-4-2016	Diemerpark	PT	wnr.nl	1957-2015 (58)	4-5	24/4-14/5
30	Grote Karekiet	NVT						
31	Kleine Karekiet	1-4-2016	Asd.Bos-Koenenkade	ZS	wnr.nl	1957-2015 (59)	24-4	14/4-4/5
32	Rietzanger	29-3-2016	Bloemendalergouw	CvT	wnr.nl	1957-2015 (59)	8-4	29/3-18/4
33	Braamsluiper	10-4-2016	Gemeenschapspolder	OW	wnr.nl	1956-2015 (60)	20-4	13/4-27/4
		10-4-2016	Diemerpark	HN				
		10-4-2016	Zuidoost	EV				
34	Grasmus	12-4-2016	Diemerpark	FM	wnr.nl	1955-2015 (60)	21-4	14/4-28/4
35	Tuinfluit	14-4-2016	Gaasperzoom	HN	wnr.nl	1957-2015 (59)	21-4	16/4-26/4
		14-4-2016	Brettenzone	PT				
36	Zwartkop	27-3-2016	Asd.Bos-Radarterrein	EdB, RvD	wnr.nl	1960-2015 (56)	2-4	20/3-15/4
37	Fluiter	24-4-2016	Westgaarde	RR	wnr.nl	1959-2015 (50)	1-5	23/4-9/5
38	Tijftjaf	5-3-2016	Westgaarde	PT	wnr.nl	1960-2015 (56)	6-3	22/2-18/3
		5-3-2016	Osdorp	PT				
		5-3-2016	Osdorper Bovenpolder	PT				
39	Fitis	27-3-2016	Diemerpark	WvdS	wnr.nl	1957-2015 (59)	26-3	18/3-3/4
40	Grauwe Vliegenvanger	6-5-2016	Schellingwoude	AS	wnr.nl	1958-2015 (57)	4-5	24/4-14/5
41	Bonte Vliegenvanger	11-4-2016	Schellingwoudebreek	RvB	wnr.nl	1961-2015 (52)	26-4	17/4-5/5
42	Buidelmees	8-5-2016	Vijfhoek	EdB, RvD	wnr.nl			
43	Wielewaal	6-5-2016	Vijfhoek	WvdS	wnr.nl	1957-2015 (56)	12-5	2/5-22/5